ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS
της 17ης Οκτωβρίου 1989 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Στην παρούσα υπόθεση, επτά καθηγητές ξένων γλωσσών παραπονούνται ότι είχαν προσληφθεί βάσει συμβάσεων που συνήψαν με την Επιτροπή, οι οποίες απέκλειαν ρητά τη δυνατότητα να θεωρηθούν οι αντισυμβαλλόμενοι ως μόνιμοι ή λοιποί υπάλληλοι των Κοινοτήτων και υποστηρίζουν ότι η θέση τους έπρεπε να διέπεται από τις διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: κανονισμός υπηρεσιακής καταστάσεως) ή του καθεστώτος λοιπού προσωπικού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: καθεστώς λοιπού προσωπικού).

2. Όλοι οι προσφεύγοντες εδίδασκαν επί σειρά ετών ξένες γλώσσες στα μέλη του προσωπικού της Επιτροπής. Οι όροι απασχολήσεως μεταβλήθηκαν κατά τη διάρκεια των ετών. Φαίνεται ότι, τουλάχιστον στην αρχή της δεκαετίας του 80, συνήφθησαν ατομικές συμβάσεις για κάθε ξένη γλώσσα που έπρεπε να διδαχθεί αλλά, από το 1983 περίπου και μετά από ανταλλαγή γνωμών μεταξύ της Επιτροπής και των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων του προσωπικού, συνήφθησαν γενικότερες συμβάσεις αορίστου χρόνου ώστε οι καθηγητές προσλαμβάνονταν για να ασκούν τα καθήκοντα διδασκαλίας τα οποία μπορούσαν να τους ανατεθούν, συνήθως για περίοδο 33 εβδομάδων για το ακαδημαϊκό έτος, με 15 ώρες ανά εβδομάδα. Η μεταβολή αυτή φαίνεται ότι εξηγείται, κατά μεγάλο μέρος, από τη βούληση υπαγωγής των καθηγητών στο βελγικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως. Στις συμβάσεις αναφερόταν ότι αυτές διέπονται από τη βελγική νομοθεσία, αλλά δεν ήταν σαφείς επί του ζητήματος ποιο δικαστήριο ήταν αρμόδιο για την επίλυση των διαφορών καθόσον ορισμένες ανέφεραν το Δικαστήριο και άλλες τα βελγικά δικαστήρια. Το 1986, η Επιτροπή υπέβαλε στους καθηγητές προς υπογραφή πρότυπη σύμβαση αορίστου χρόνου η οποία προέβλεπε δεκαπέντε ώρες εργασίας ανά εβδομάδα κατά τη διάρκεια περιόδου 33 εβδομάδων για το ακαδημαϊκό έτος, ως εφαρμοστέο δίκαιο τη βελγική νομοθεσία και ως αρμόδια δικαστήρια τα βελγικά δικαστήρια, αυτή τη φορά όμως διευκρινιζόταν με το άρθρο 5, παράγραφος 2, ότι:

« ενόψει της φύσεως των υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο της παρούσας συμβάσεως, ο συμβαλλόμενος δεν μπορεί να θεωρηθεί ως υπάλληλος της Επιτροπής ».

Κατά την Επιτροπή, 23 καθηγητές ξένων γλωσσών έχουν προσληφθεί μέχρι τώρα βάσει συμβάσεων του είδους αυτού.

3. Οι προσφεύγοντες διαμαρτυρήθηκαν επειδή στις συμβάσεις αυτές περιλαμβανόταν η προαναφερθείσα ρήτρα, αλλά η Επιτροπή επέμεινε στην υπογραφή των νέων συμβάσεων χωρίς επιφύλαξη, πράγμα που έπραξαν οι προσφεύγοντες στις 6 Νοεμβρίου 1986 ή κατ' αυτήν περίπου την ημερομηνία, ενώ με χωριστή επιστολή τους ανέφεραν ότι διατηρούσαν τις επι-

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

φυλάξεις τους. Στις 6 Φεβρουαρίου 1987, οι προσφεύγοντες υπέβαλαν διοικητική ένσταση κατά την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, αλλά, παρά την υπόμνηση με επιστολή των προσφευγόντων της 19ης Μαΐου, η Επιτροπή δεν έδωσε καμιά απάντηση εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας των τεσσάρων μηνών υπολογιζόμενης από την ημέρα υποβολής της διοικητικής ενστάσεως. Το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο κατατέθηκε στο Δικαστήριο στις 19 Αυγούστου 1987 και με αυτό ζητείται, μεταξύ άλλων, να ακυρωθεί η σιωπηρή απόφαση με την οποία απορρίφθηκε η διοικητική ένσταση. Εν τω μεταξύ, η Επιτροπή απέρριψε ρητά τη διοικητική ένσταση με έγγραφο της 31ης Ιουλίου, προφανώς όμως οι προσφεύγοντες έλαβαν γνώση του εγγράφου αυτού μετά την άσκηση της προσφυγής τους.

4. Οι προσφεύγοντες ζητούν από το Δικαστήριο, πρώτον, να ακυρώσει την απόφαση με την οποία η Επιτροπή επέβαλε στους προσφεύγοντες την πρότυπη σύμβαση του Νοεμβρίου 1986 και την σιωπηρή απόφαση με την οποία απορρίφθηκε η διοικητική ένσταση των προσφευγόντων· δεύτερον, να υποχρεώσει την Επιτροπή να αντικαταστήσει την επίδικη σύμβαση με καθεστώς καλυπτόμενο από τον κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως ή από το καθεστώς λοιπού προσωπικού.

5. Όσον αφορά το παραδεκτό της προσφυγής, πρέπει να αναφερθούν τρία ζητήματα. Πρώτον, όσον αφορά το δεύτερο αίτημα των προσφευγόντων, είναι σαφές ότι δεν ανήκει στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να δεχθεί αίτημα όπως αυτό που υπέβαλαν οι προσφεύγοντες. Κατά συνέπεια, το αίτημα αυτό είναι πραγματικά απαράδεκτο. Εντούτοις, αν το Δικαστήριο δεχθεί την προσφυγή ακυρώσεως, η Επιτροπή υποχρεούται να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως σύμφωνα με την αρχή που καθιερώνει το άρθρο 176 της Συνθήκης ΕΟΚ.

6. Δεύτερον, μολονότι οι όροι των άρθρων 90 και 91 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, σχετικά με την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου στις υπαλληλικές υποθέσεις, αναφέρονται σε « κάθε πρόσωπο που υπόκειται στον παρόντα κανονισμό » και, επομένως, δεν καλύπτουν ρητά τους προσφεύγοντες εν προκειμένω, δεν υπάρχει πάντως καμιά αμφιβολία ότι αυτοί νομιμοποιούνται στην άσκηση προσφυγής. Οι όροι αυτοί ερμηνεύθηκαν ευρέως σε πολλές υποθέσεις και στην υπόθεση 123/84 (Klein κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 1907) επί της οποίας θα επανέλθω αργότερα εξετάζοντας την προσφυγή επί της ουσίας, το Δικαστήριο έκρινε ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία, τις διατάξεις του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον του Δικαστηρίου όχι μόνον τα πρόσωπα που έχουν την ιδιότητα του μόνιμου ή μη μόνιμου υπαλλήλου των Κοινοτήτων, αλλά επίσης και τα πρόσωπα τα οποία διεκδικούν την εν λόγω ιδιότητα. Ασφαλώς, στην υπόθεση 43/84 (Maag κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 2581), την οποία επίσης εξετάζω πιο κάτω, το Δικαστήριο έκρινε την προσφυγή απαράδεκτη, όμως κατέληξε στο συμπέρασμα αυτό αφού εξέτασε το ουσιαστικό ζήτημα αν ο προσφεύγων μπορούσε να διεκδικήσει την ιδιότητα του κοινοτικού υπαλλήλου. Κατά τη γνώμη μου, το ζήτημα αυτό περιλαμβάνεται μεταξύ εκείνων των ζητημάτων τα οποία εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου.

7. Τρίτον, ένας από τους προσφεύγοντες, ο Penella-Rom, κατέχει του λοιπού θέση με πλήρες ωράριο στην Επιτροπή, αφού πέτυχε σε γενικό διαγωνισμό. Πάντως, δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ως προς το παραδεκτό της προσφυγής του: προφανώς, έχει ακόμη έννομο συμφέρον καθόσον τα μελλοντικά δικαιώματά του και, ιδίως, τα συνταξιοδοτικά δικαιώματά του μπορεί να εξαρτώνται από το ζήτημα αν μπορούσε ή όχι να θεωρηθεί ως μόνιμος ή έκτακτος υπάλληλος προτού προσληφθεί στη σημερινή του θέση.

8. Επί της ουσίας, οι προσφεύγοντες προβάλλουν τέσσερις ισχυρισμούς τους

οποίους θα εξετάσω κατά την εξής σειρά: πρώτον, παράβαση του άρθρου 212 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και/ή του τίτλου Ι του καθεστώτος λοιπού προσωπικού· δεύτερον, καταστρατήγηση της διαδικασίας· τρίτον, παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης· τέταρτον, παράβαση από τη διοίκηση του καθήκοντος αρωγής έναντι των μόνιμων και λοιπών υπαλλήλων. Επειδή οι πρώτοι ισχυρισμοί είναι συναφείς, νομίζω ότι είναι απαραίτητο να τους εξετάσω μαζί.

9. Στην πραγματικότητα, το άρθρο 212 της Συνθήκης ΕΟΚ καταργήθηκε με το άρθρο 24, παράγραφος 2, της Συνθήκης Συγχωνεύσεως, φαίνεται δε ότι πρόθεση των προσφευγόντων είναι να αναφερθούν στο άρθρο 24, παράγραφος 1, της Συνθήκης Συγχωνεύσεως, το οποίο έχει ως εξής:

« Οι υπάλληλοι και το λοιπό προσωπικό της Ευρωπαϊκής Κοινότητος Άνθρακος και Χάλυβος, της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος και της Ευρωπαϊκής Κοινότητος Ατομικής Ενεργείας καθίστανται, κατά την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος της παρούσης συνθήκης, υπάλληλοι και λοιπό προσωπικό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και αποτελούν μέρος της ενιαίας διοικήσεως των Κοινοτήτων αυτών.

Το Συμβούλιο εκδίδει με ειδική πλειοψηφία, προτάσει της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με τα άλλα ενδιαφερόμενα Όργανα, τον κανονισμό περί της υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και το καθεστώς που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού των Κοινοτήτων αυτών. »

10. Ο τίτλος Ι του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως περιλαμβάνει τα άρθρα 1 έως 10α, υπό την επικεφαλίδα « Γενικές Διατάξεις ». Το εδάφιο 1 του άρθρου 1 έχει ως εξής:

« Υπάλληλος των Κοινοτήτων κατά την έννοια του παρόντος κανονισμού είναι κάθε πρόσωπο που έχει διοριστεί, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό, σε μόνιμη θέση ενός από τα όργανα των Κοινοτήτων με γραπτή πράξη της αρμόδιας για τους διορισμούς αρχής του οργάνου αυτού. »

11. Ο τίτλος Ι του καθεστώτος λοιπού προσωπικού περιλαμβάνει τα άρθρα 1 έως 7α, επίσης υπό την επικεφαλίδα « Γενικές Διατάξεις ». Ειδικότερα, το άρθρο 1 ορίζει ότι:

« Το παρόν καθεστώς εφαρμόζεται σε κάθε υπάλληλο ο οποίος έχει προσληφθεί με σύμβαση από τις Κοινότητες. Ο υπάλληλος αυτός έχει την ιδιότητα: του έκτακτου υπαλλήλου, του επικουρικού υπαλλήλου, του τοπικού υπαλλήλου, του ειδικού συμβούλου ».

12. Με τον πρώτο ισχυρισμό τους, οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι οι προαναφερθείσες διατάξεις προβλέπουν αποκλειστικά μόνιμους και λοιπούς υπαλλήλους και ότι δεν μπορεί να υπάρχουν άλλες κατηγορίες προσωπικού όπως πρόσωπα προσληφθέντα με συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου. Κατά συνέπεια, ισχυρίζονται ότι κάθε πρόσωπο το οποίο παρέχει υπηρεσίες στην Κοινότητα δυνάμει τέτοιων συμβάσεων, κατ' ανάγκη το πράττει στο πλαίσιο του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως ή στο πλαίσιο του καθεστώτος λοιπού προσωπικού.

13. Κατά τη γνώμη μου, πρέπει πρωτίστως να εξεταστεί αν απαγορεύεται απολύτως στην Επιτροπή να συνάπτει συμβατικές σχέσεις, όπως αυτές για τις οποίες γίνεται λόγος εν προκειμένω, υπό καθεστώς εκτός του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως ή του καθεστώτος λοιπού προσωπικού. Κατά την άποψή μου, είναι σαφές ότι το ερώτημα αυτό συνεπάγεται αρνητική απάντηση. Η Επιτροπή έχει την ικανότητα να συνάπτει συμβάσεις (άρθρο 211 της Συνθήκης ΕΟΚ) και να συμφωνεί

όπως οι συμβάσεις αυτές διέπονται από το εθνικό δίκαιο, δημόσιο ή ιδιωτικό (άρθρο 181 της Συνθήκης ΕΟΚ· βλέπε επίσης σκέψη 11 της αποφάσεως Porta, σύζυγος Pace κατά Επιτροπής (Συλλογή 1982, σ. 2469, ιδίως σ. 2480). Η ικανότητα αυτή εκτείνεται στις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών εκτός του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως και του καθεστώτος λοιπού προσωπικού: βλέπε σκέψεις 20 και 23 της απόφασης στην υπόθεση 43/84 (Maag κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 2581, ειδικότερα σσ. 2601 και 2602)· βλέπε επίσης σκέψεις 9 και 13 της απόφασης στην υπόθεση 111/84 (Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants κατά Cantisani, Συλλογή 1985, σ. 2671, ειδικότερα σσ. 2677 και 2678), σκέψεις 12 έως 26 της αποφάσεως στην υπόθεση Klein κατά Επιτροπής, που προαναφέρθηκε, (Συλλογή, σσ. 1916 έως 1918, και σκέψεις 13 και 14 της απόφασης στην υπόθεση 432/85 (Σουνά κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σσ. 2229 έως 2247).

14. Πάντως, η ευχέρεια της Επιτροπής να συνάπτει συμβάσεις παροχής υπηρεσιών εκτός του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως και του καθεστώτος λοιπού προσωπικού υπόκειται σε ορισμένα όρια και, άρα, το ζήτημα είναι πού βρίσκονται τα όρια αυτά εν προκειμένω. Σχετικώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι σχέσεις που δημιουργούνται μεταξύ ενός υπαλλήλου και του κοινοτικού οργάνου βάσει του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως δεν είναι συμβατικές σχέσεις αλλά οργανικές, ενώ οι σχέσεις που διέπονται από το καθεστώς λοιπού προσωπικού είναι συμβατικές σχέσεις.

15. Η υπόθεση Klein αφορούσε σύμβαση προσλήψεως ιατρού η οποία προέβλεπε εβδομαδιαία παρουσία δεκαέξι ωρών στο οίκημα της Επιτροπής και ωρομίσθιο για τις υπηρεσίες αυτές. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η σύμβαση αυτή ήταν έγκυρη αποφαινόμενο ως εξής (σκέψεις 24 και 25):

« Υπ' αυτές τις συνθήκες, η πρόσληψη του Klein με σύμβαση που αναφέρεται ρητώς στο βελγικό νόμο δεν μπορεί να θεωρηθεί αντίθετη προς το άρθρο 1 του καθεστώτος λοιπού προσωπικού των Κοινοτήτων παρά μόνο στην περίπτωση κατά την οποία η Επιτροπή θα είχε ορίσει τους όρους εργασίας του ενδιαφερομένου, όχι σε συνάρτηση με τις ανάγκες της υπηρεσίας, αλλά προκειμένου να αποφύγει την εφαρμογή των διατάξεων του εν λόγω καθεστώτος και θα είχε με τον τρόπο αυτό διαπράξει κατάχρηση εξουσίας.

Τα προσκομισθέντα στη δικογραφία έγγραφα και οι γενόμενες ενώπιον του Δικαστηρίου συζητήσεις δεν επέτρεψαν να αποδειχθεί ότι η περίπτωση αυτή συνέτρεχε στην προκειμένη περίπτωση. »

16. Από αυτό έπεται ότι η Επιτροπή μπορεί να συνάπτει σύμβαση του τύπου αυτού εκτός του καθεστώτος λοιπού προσωπικού αν αυτό ανταποκρίνεται στις ανάγκες της υπηρεσίας. Δεν αποδείχθηκε ότι η επίμαχη σύμβαση στην υπόθεση Klein δεν αντιστοιχούσε στις ανάγκες αυτές. Η υπόθεση Maag παρέχει άλλο ένα παράδειγμα όσον αφορά τους ανεξάρτητους διερμηνείς (free-lance). Οι εν λόγω ανάγκες της υπηρεσίας στην υπόθεση αυτή εμφανίστηκαν (σκέψη 16) ως « περιστασιακές ανάγκες, οι οποίες είναι εξαιρετικά ευμετάβλητες, ανάλογα με το ρυθμό των κοινοτικών συσκέψεων και των διαπραγματεύσεων με τις τρίτες χώρες, και για τις οποίες πρέπει οι Κοινότητες να προσφεύγουν σε μεγάλο αριθμό πρόσθετων συνεργατών, των οποίων τα προσόντα ανταποκρίνονται στις εκάστοτε ανάγκες και οι οποίοι μπορούν να προσλαμβάνονται κατ' επανάληψη για περιόδους εργασίας πολύ περιορισμένης χρονικής διάρκειας ». Οι συμβάσεις οι οποίες συνήφθησαν για την κάλυψη των αναγκών αυτών εκτός του καθεστώτος λοιπού προσωπικού κρίθηκαν επίσης νόμιμες: βλέπε σκέψη 20 της απόφασης, όπ.π.

17. Αντίθετα, όταν η σχέση εμπίπτει αντικειμενικά σε μια από τις κατηγορίες που καθο-

ρίζει το καθεστώς λοιπού προσωπικού, το γεγονός ότι αντιμετωπίζεται ως εμπίπτουσα σε διαφορετική από τις κατηγορίες αυτές ή το ότι διέπεται από σύμβαση εντελώς άσχετη με το καθεστώς λοιπού προσωπικού, συνιστά καταστρατήγηση της διαδικασίας καθόσον αυτό αποβλέπει όχι στην ικανοποίηση αναγκών της υπηρεσίας, αλλά για να αποφευχθεί η ορθή εφαρμογή των διατάξεων του καθεστώτος αυτού: βλέπε απόφαση Klein όπ.π., καθώς και την υπόθεση 17/78 (Deshormes κατά Επιτροπής, Rec. 1979, σ. 189). Η έποψη αυτή του ζητήματος είναι αντικείμενο του δεύτερου ισχυρισμού (καταστρατήγηση της διαδικασίας).

18. Είναι αναγκαίο τα προαναφερόμενα κριτήρια να εφαρμοστούν στα πραγματικά περιστατικά της προκειμένης υποθέσεως και να εξεταστεί, αφενός, αν οι συμβάσεις οι οποίες συνήφθησαν μεταξύ των προσφευγόντων και της Επιτροπής εμπίπτουν αντικειμενικά, ενόψει της φύσεως των παρεχόμενων υπηρεσιών, στον κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως ή σε μια από τις κατηγορίες που καθορίζονται στο καθεστώς λοιπού προσωπικού και, αφετέρου, αν οι συμβάσεις αυτές ανταποκρίνονται στις ανάγκες του κοινοτικού οργάνου ή αν, αντίθετα, αποβλέπουν στο να αποκλείσουν την εφαρμογή του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως ή του καθεστώτος λοιπού προσωπικού.

19. Ευθύς εξαρχής, είναι σαφές ότι βάσει του καθεστώτος υπό το οποίο εργάζονται προς το παρόν, οι προσφεύγοντες δεν εμπίπτουν σε καμιά από τις κατηγορίες προσωπικού που διέπονται από τον κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως ή το καθεστώς λοιπού προσωπικού. Δεν μπορεί να θεωρηθούν ως «υπάλληλοι» κατά την έννοια του άρθρου 1 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως καθόσον δεν μπορούν να διεκδικήσουν «μόνιμη θέση» κατά την έννοια του άρθρου αυτού. Εξάλλου, είναι σαφές ότι, καταρχήν, η ιδιότητα του υπαλλήλου επιφυλάσσεται στα πρόσωπα τα οποία κατέχουν μόνιμες θέσεις με πλήρες ωράριο. Όπως θα προσπαθήσω να αποδείξω, επειδή οι προσφεύγοντες εργάζονται 15 ώρες εβδομαδιαίως για περίοδο 33 εβδομάδων ανά ακαδημαϊκό έτος (έστω κι αν οι προσφεύγοντες, όπως ισχυρίζονται, από καιρού εις καιρόν εργάζονται περισσότερες ώρες) δεν μπορούν να θεωρηθούν ως εργαζόμενοι με πλήρες ωράριο κατά την έννοια του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως. Οι προσφεύγοντες δεν εμπίπτουν ούτε στις διατάξεις που διέπουν την εργασία με μειωμένο ωράριο, του άρθρου 55α και του παραρτήματος IVα του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως. Είναι προφανές ότι οι διατάξεις αυτές έχουν θεσπιστεί μόνο για περιορισμένες περιόδους και χαρακτηρίζονται ρητά ως εξαιρετικές διατάξεις· οι προσφεύγοντες δεν εργάζονται τον αριθμό ωρών που προβλέπεται με τις διατάξεις αυτές και οι απαιτούμενες τυπικές προϋποθέσεις δεν συντρέχουν. Οι διατάξεις αυτές στερούν επίσης τους προσφεύγοντες του δικαιώματος να ασκούν άλλη προσοδοφόρα δραστηριότητα, που είναι ελεύθεροι να ασκούν βάσει των επιμάχων εν προκειμένω συμβάσεων.

20. Κατά το προαναφερθέν άρθρο 1 του καθεστώτος λοιπού προσωπικού, το καθεστώς αυτό εφαρμόζεται σε τέσσερις κατηγορίες υπαλλήλων, ήτοι τους «έκτακτους υπαλλήλους, επικουρικούς υπαλλήλους, τοπικούς υπαλλήλους και ειδικούς συμβούλους». Τα άρθρα 2 έως 5 καθορίζουν ακριβώς καθεμία από τις κατηγορίες αυτές και είναι σαφές ότι οι συμβάσεις των προσφευγόντων δεν εμπίπτουν σε καμιά από τις κατηγορίες αυτές. Οι προσφεύγοντες δεν έχουν την ιδιότητα του «έκτακτου υπαλλήλου», διότι προφανώς δεν ασκούν καθήκοντα παρά προσώπου κατά τη διάρκεια της θητείας του κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ), και, εφόσον οι συμβάσεις τους είναι συμβάσεις αορίστου χρόνου, δεν καταλαμβάνουν προσωρινά θέση, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχεία α), β) ή δ) (βλέπε επίσης απόφαση Maag, σκέψη 17). Δεν έχουν την ιδιότητα του «επικουρικού υπαλλήλου», κατά την έννοια του άρθρου 3, και 52, διότι, αφενός, δεν έχουν προσληφθεί για να αντικαταστήσουν μόνιμο ή έκτακτο υπάλληλο και, αφετέρου, η πραγματική διάρκεια της προσλήψεώς τους υπερβαίνει τη διάρκεια ενός έτους. Δεν έχουν την ιδιότητα του «τοπικού υπαλλήλου» όπως καθορίζεται στο άρθρο 4, διότι έχουν προσληφθεί όχι για την εκτέλεση «χειρωνακτικής εργασίας ή την παροχή υπηρεσιών», αλλά για την εκτέλεση πνευματικής

εργασίας. Τέλος, δεν έχουν την ιδιότητα του « ειδικού συμβούλου », κατά την έννοια του άρθρου 5, διότι δεν έχουν προσληφθεί για να συνδράμουν το ενδιαφερόμενο κοινοτικό όργανο λόγω των « εξαιρετικών προσόντων » τους. Πρέπει να παρατηρηθεί ότι η γαλλική απόδοση του άρθρου 5 αναφέρεται σε « qualifications exceptionnelles » [εξαιρετικά προσόντα] και ότι στην υπόθεση Maag το Δικαστήριο δέχθηκε (στη σκέψη 8 της απόφασης) ότι η ιδιότητα του ειδικού συμβούλου αρμόζει μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

21. Το γεγονός ότι οι προσφεύγοντες δεν εμπίπτουν σε καμιά από τις υφιστάμενες κατηγορίες μόνιμων ή λοιπών υπαλλήλων δεν αναιρεί, πάντως, την επιχειρηματολογία τους. Ορθώς μπορούν να υποστηρίξουν ότι η Επιτροπή είχε την υποχρέωση, ενδεχομένως, να τροποποιήσει τις συμβάσεις ώστε να εμπίπτουν στις κατηγορίες αυτές — για παράδειγμα, προσφέροντας, ενδεχομένως, απασχόληση με πλήρες ωράριο — ή ακόμη ότι η Επιτροπή έπρεπε να προτείνει τροποποιήσεις στον κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως ή στο καθεστώς λοιπού προσωπικού ώστε οι καθηγητές ξένων γλωσσών να καλύπτονται από τις διατάξεις αυτές. Το ουσιώδες ζήτημα παραμένει αν οι προσφεύγοντες μπορούν να απαιτήσουν, λόγω της φύσεως των υπηρεσιών που παρέχουν, να θεωρηθούν ότι έχουν την ιδιότητα του μόνιμου ή άλλου υπαλλήλου των Κοινοτήτων.

22. Εξετάζοντας το ερώτημα αυτό είναι αναγκαίο, κατά την άποψή μου, να εξεταστεί κατά πόσον τα καθήκοντα που ασκούν οι προσφεύγοντες είναι βοηθητικά σε σχέση με τα κύρια καθήκοντα του κοινοτικού οργάνου, μπορούν να ασκούνται με πλήρες ωράριο και αντιστοιχούν σε διαρκή ανάγκη του κοινοτικού οργάνου. Ακόμη και υπηρεσίες που αντιστοιχούν σε διαρκή ανάγκη του κοινοτικού οργάνου μπορούν, ορθώς κατά τη γνώμη μου, να υπαχθούν σε συμβατικό καθεστώς εκτός του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως ή του καθεστώτος λοιπού προσωπικού, όταν οι εν λόγω υπηρεσίες — μολονότι αναμφισβήτητα είναι σημαντικές — εντούτοις, είναι βοηθητικές σε σχέση με τα ουσιώδη καθήκοντα τα οποία ασκούν οι κοινοτικοί υπάλληλοι.

23. Σε μια πολύγλωσση Κοινότητα, είναι προφανώς επιθυμητό το προσωπικό των κοινοτικών οργάνων να γνωρίζει περισσότερες από μία κοινοτικές γλώσσες. Πράγματι, οι ελάχιστες απαιτήσεις σχετικά με τις γλωσσικές γνώσεις, που προβλέπονται στο άρθρο 28, στοιχείο στ), του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως και, όσον αφορά τους έκτακτους υπαλλήλους, στο άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο ε), του καθεστώτος λοιπού προσωπικού, είναι οι εξής:

« σε βάθος γνώση μιας από τις γλώσσες των Κοινοτήτων και ικανοποιητική γνώση άλλης γλώσσας των Κοινοτήτων, στο μέτρο που είναι αναγκαίο για τα καθήκοντα που καλείται να ασκήσει ».

Αυτές είναι οι ελάχιστες απαιτήσεις, είναι όμως σαφές ότι σημαντικότερες γλωσσικές γνώσεις είναι επιθυμητές, ή ακόμη αναγκαίες.

24. Οι προσφεύγοντες προσπαθούν να στηριχθούν στην απόλυτη ανάγκη των κοινοτικών υπαλλήλων να μάθουν και άλλες ξένες γλώσσες ώστε να είναι ικανοί να ασκούν τα καθήκοντά τους. Όπως σαφώς τονίστηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ υπαλλήλων θα καταλήξει στο να μεταβάλει το κτίριο Berlaymont της Επιτροπής σε πύργο της Βαβέλ. Ωστόσο, είναι αληθές ότι τα ουσιώδη καθήκοντα των υπαλλήλων της Επιτροπής συνίστανται στην επεξεργασία και στην εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής. Πρέπει προφανώς να είναι σε θέση να επικοινωνούν μεταξύ τους, αλλά πρέπει επίσης να σιτίζονται, να διαθέτουν γραφείο, να διατηρούν την υγεία τους και ούτω καθεξής. Ορθώς η Επιτροπή μπορεί να συνάπτει συμβάσεις παροχής υπηρεσιών όσον

αφορά τις καντίνες, τον καθαρισμό των γραφείων και, όπως είδαμε με την υπόθεση Klein, την ιατρική μέριμνα. Φαίνεται ότι τίποτε δεν εμποδίζει την Επιτροπή να ενεργεί κατά τον ίδιο τρόπο όσον αφορά τη γλωσσική κατάρτιση των υπαλλήλων της: θα μπορούσε να αποφασίσει να στείλει τους υπαλλήλους της σε ιδιωτική σχολή ξένων γλωσσών ή, ως άλλη λύση, να συνάψει συμφωνίες με μια ιδιωτική εταιρία.

25. Το γεγονός ότι η γλωσσική κατάρτιση μπορεί να θεωρηθεί ως βοηθητική δραστηριότητα σε σχέση με τα κανονικά καθήκοντα των υπαλλήλων επιβεβαιώνεται, εξάλλου, από το γεγονός ότι τα μαθήματα ξένων γλωσσών γίνονται, κατά τον μισό περίπου χρόνο διδασκαλίας, εκτός του κανονικού ωραρίου εργασίας: το πρωί, το μεσημέρι ή το βράδυ. Κατά γενικό κανόνα, ο μισός χρόνος που αφιερώνεται σε μαθήματα γλωσσών αφαιρείται από τον χρόνο εργασίας, ο άλλος μισός λαμβάνεται από τον ελεύθερο χρόνο του υπαλλήλου. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο υπάρχει η τάση τα μαθήματα να γίνονται από τις 8.30 ως τις 10.30, από τις 11.30 ως τις 13.30 και από τις 16.30 ως τις 18.30· επομένως, τα μαθήματα οργανώνονται περίπου στην αρχή του ημερήσιου εργάσιμου χρόνου, κατά το μεσημβρινό διάλειμμα και στο τέλος του ημερήσιου εργάσιμου χρόνου. Ο υπάλληλος παρακαλουθεί κανονικά ένα από τα μαθήματα αυτά μια φορά την εβδομάδα ή περισσότερες φορές σε περίπτωση εντατικών μαθημάτων. Επιπλέον, οι περίοδοι κατά τις οποίες οργανώνονται μαθήματα αντιστοιχούν, γενικά, στο σχολικό πρόγραμμα με διακοπές τα Χριστούγεννα, το Πάσχα και το καλοκαίρι. Κατά συνέπεια, η διδασκαλία ξένων γλωσσών στις Κοινότητες δεν μπορεί να συνιστά τίποτε άλλο εκτός από μερική και βοηθητική δραστηριότητα.

26. Κατά την Επιτροπή, η πλειοψηφία των προσφευγόντων παραδίδει μαθήματα 12 ωρών ανά εβδομάδα, στις οποίες προστίθενται 3 ώρες για παιδαγωγικούς σκοπούς. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι ασκούν, στην πράξη, καθήκοντα με πλήρες ωράριο. Παρατηρούν ότι εκτός από τις ώρες κατά τις οποίες παραδίδουν μαθήματα προς εκτέλεση των συμβάσεών τους, μπορεί επίσης να αναλάβουν περαιτέρω καθήκοντα διδασκαλίας επί προσωπικού επιπέδου, μερικές φορές προς εκτέλεση πρόσθετων ειδικών συμβάσεων, και ότι αφιερώνουν επίσης σημαντικό χρόνο σε δραστηριότητες όπως είναι η προπαρασκευή των μαθημάτων, η διόρθωση των γραπτών, η εκτίμηση του επιπέδου των μαθημάτων και του διδακτικού υλικού, καθώς και ο συντονισμός των αντίστοιχων δραστηριοτήτων τους. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ανέφεραν ότι εργάζονται τουλάχιστον 22 έως 27 ώρες εβδομαδιαίως (πράγμα που συνιστά, κατά τη βελγική νομοθεσία, απασχόληση με πλήρες ωράριο). Ωστόσο, ο αριθμός αυτός πολύ απέχει από την ανώτατη κανονική διάρκεια εργασίας που καθορίζει το άρθρο 55 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, δηλαδή 42 ώρες εβδομαδιαίως, και τις 37 1/2 ώρες εβδομαδιαίως κατά τις οποίες οι υπάλληλοι εργάζονται κανονικά, βάσει της συμφωνίας που έγινε με τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις του προσωπικού. Επιπλέον, ακόμη κι αν υπάρχουν καθήκοντα τα οποία ορισμένοι καθηγητές ασκούν πραγματικά εκτός του χρόνου για τον οποίο έχουν συνάψει τη σύμβαση, έχουν προσληφθεί, καταρχήν, μόνο για 33 βδομάδες ανά ακαδημαϊκό έτος.

27. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι ανάγκες γλωσσικής καταρτίσεως είναι εξαιρετικά ευμετάβλητες από μια περίοδο σε άλλη και ότι αυτό πρέπει να συμβαίνει. Προφανώς, τα κοινοτικά όργανα έχουν πάντοτε ανάγκη καθηγητών ξένων γλωσσών, αλλά η ζήτηση για ορισμένες γλώσσες μεταβάλλεται ανάλογα με τις περιστάσεις. Η ζήτηση για συγκεκριμένη γλώσσα μπορεί να μεταβάλλεται αισθητά ανάλογα των περιστάσεων όπως η προσχώρηση νέων κρατών μελών, ο αριθμός νέων προσλήψεων ή η κινητικότητα, καθώς και η επιθυμία ορισμένων υπαλλήλων για την εκμάθηση μιας άλλης γλώσσας ή τη βελτίωση των γνώσεών τους στη γλώσσα αυτή. Ασφαλώς, μπορεί να προβληθεί ο ισχυρισμός ότι υπάρχει ορισμένη διάρκεια, όσον αφορά τις ανάγκες, για παράδειγμα, μαθημάτων γραπτής εκφράσεως στη γλώσσα ή στις γλώσσες εργασίας συγκεκριμένου κοινοτικού οργάνου (μολονότι μπορούν

επίσης να μεταβάλλονται με τον χρόνο), προκύπτει όμως από τις συμβάσεις που έχουν προσκομιστεί δειγματοληπτικά, καθώς και από τις δηλώσεις της Επιτροπής κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι ο αριθμός των μαθημάτων αυτών είναι πολύ μικρός σε σχέση με τον αριθμό των γενικών μαθημάτων ξένων γλωσσών. Οι προσφεύγοντες δεν υποστηρίζουν ότι είναι προσωπικά ικανοί να διδάσκουν όλες τις κοινοτικές γλώσσες και, επομένως, πρέπει να αναγνωριστεί ότι από την ανάγκη για διαφορετικές γλώσσες προκύπτει η ανάγκη για διαφορετικούς καθηγητές. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να είναι αμφίβολο ότι απαιτούνται πάντοτε οι υπηρεσίες ενός καθηγητή με πλήρες ωράριο για συγκεκριμένη γλώσσα. Υπό την έννοια αυτή, τα καθήκοντα ενός συγκεκριμένου καθηγητή δεν μπορούν, επομένως, να θεωρηθούν ως διαρκή, έστω κι αν η διαρκής ανάγκη καταρτίσεως υπάρχει για περισσότερες διαφορετικές γλώσσες.

28. Επομένως, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι, αν ληφθεί υπόψη ο βοηθητικός χαρακτήρας της δραστηριότητας, το μειωμένο ωράριο και το εφήμερο των εν λόγω καθηκόντων, η Επιτροπή δεν είχε υποχρέωση να συνάψει συμβάσεις που εμπίπτουν στο πλαίσιο του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως ή του καθεστώτος λοιπού προσωπικού και ότι, για τους ίδιους λόγους, οι συμβάσεις δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ανταποκρινόμενες στις ανάγκες του κοινοτικού οργάνου.

29. Κατά τη γνώμη μου, δεν υπάρχουν ούτε επαρκή αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι ο πραγματικός σκοπός των επίμαχων συμβάσεων είναι να αποφευχθεί η εφαρμογή του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως ή του καθεστώτος λοιπού προσωπικού. Σχετικώς, οι προσφεύγοντες παραθέτουν εσωτερικό έγγραφο της Επιτροπής το οποίο, κατ' αυτούς, αφήνει να νοηθεί ότι σκοπός της Επιτροπής είναι να αποκλείσει τη δυνατότητα οι προσφεύγοντες να καταστούν κάποτε υπάλληλοι των Κοινοτήτων. Η Επιτροπή, μολονότι δεν αρνείται την ύπαρξη του εγγράφου αυτού, αναφέρει ότι δεν κατέστη δυνατό να το βρει και ισχυρίζεται ότι το έγγραφο αυτό, αν υποτεθεί ότι υπάρχει, δεν αντικατοπτρίζει την πραγματική πολιτική της Επιτροπής. Κατά τη γνώμη μου, η επίκληση του εγγράφου αυτού, το οποίο δεν έχει προσκομιστεί στο Δικαστήριο, δεν αρκεί για να αναιρέσει το συμπέρασμα ότι οι εν λόγω συμβάσεις συνήφθησαν προς το συμφέρον της υπηρεσίας. Επομένως, θεωρώ ότι πρέπει να απορριφθούν οι δύο πρώτοι ισχυρισμοί που προβλήθηκαν εν προκειμένω.

30. Με τον τρίτο ισχυρισμό τους, οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι μπορούσαν νομίμως να αναμένουν ότι, μετά τις διάφορες συσκέψεις των συνδικαλιστικών οργανώσεων προσωπικού και της Επιτροπής, θα αναγνωριζόταν σ' αυτούς η ιδιότητα του μόνιμου ή άλλου υπαλλήλου. Στον ισχυρισμό αυτό μπορεί να δοθεί συνοπτική απάντηση. Όπως τονίζει η Επιτροπή, ορθώς κατά τη γνώμη μου, το γεγονός και μόνον ότι διεξάγονται διαπραγματεύσεις δεν σημαίνει ότι θα εξασφαλίσει ικανοποιητικό αποτέλεσμα και δεν φαίνεται ότι η Επιτροπή άφησε ποτέ να εννοηθεί σαφώς ότι οι καθηγητές ξένων γλωσσών θα ετύγχαναν ειδικής υπηρεσιακής καταστάσεως ή συμβατικού καθεστώτος ως μόνιμοι ή μη μόνιμοι υπάλληλοι. Πράγματι, μέχρι το 1986, οι ίδιες οι συνδικαλιστικές οργανώσεις προσωπικού ήταν προφανώς ικανοποιημένες από το ότι έγινε δεκτό όπως οι συμβάσεις διέπονται από το βελγικό δίκαιο και η κύρια φροντίδα τους μέχρι τότε συνίστατο απλώς στο να εξασφαλιστεί στους καθηγητές ξένων γλωσσών η κατάλληλη κοινωνική ασφάλιση και οι λοιπές κοινωνικές παροχές. Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν νομίζω ότι τίθεται οποιοδήποτε ζήτημα δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

31. Τέλος, με τον τέταρτο ισχυρισμό τους, οι προσφεύγοντες διατείνονται ότι η Επιτροπή παρέβη το καθήκον αρωγής έναντι του προσωπικού της. Φαίνεται ότι οι προσφεύγοντες επικαλούνται κυρίως την ύπαρξη, εις βάρος του προσωπικού, φερόμενης παραβάσεως του καθήκοντος της Επιτροπής να παράσχει την

κατάλληλη κατάρτιση στο προσωπικό της. Η Επιτροπή ορθώς αντιτάσσει ότι μόνον το προσωπικό το οποίο φέρεται ως θιγόμενο μπορεί να επικαλεστεί την προβαλλόμενη παράβαση: βλέπε για παράδειγμα, υπόθεση 85/82 (Schloh κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1983, σ. 2105). Εν πάση περιπτώσει, τίποτε δεν δείχνει ότι το διδασκόμενο από τους προσφεύγοντες προσωπικό της Επιτροπής θίγεται διότι οι προσφεύγοντες δεν είναι μόνιμοι ή μη μόνιμοι υπάλληλοι ή διότι η κατάρτιση παρέχεται στο πλαίσιο των συμβάσεων που είναι επίδικες εν προκειμένω.

32. Κατά το μέτρο που οι προσφεύγοντες επικαλούνται την ύπαρξη καθήκοντος έναντι αυτών, θεωρώ ότι ένα τέτοιο καθήκον υπάρχει μόνον έναντι του προσωπικού stricto sensu και δεν εκτείνεται στα πρόσωπα τα οποία παρέχουν υπηρεσίες βάσει συμβάσεων εκτός του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως και του καθεστώτος λοιπού προσωπικού και, κατά μείζονα λόγο, δεν φθάνει μέχρι του να περιλάβει τα πρόσωπα αυτά στην κατηγορία « προσωπικό ». Κατά την άποψή μου, όσον αφορά τα πρόσωπα αυτά μπορεί το πολύ να αναμένεται όπως η Επιτροπή διενεργεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε, όταν τα πρόσωπα αυτά εργάζονται επί αρκετές ώρες εβδομαδιαίως, οι συμβατικές διατάξεις να τους παρέχουν τη δυνατότητα να απολαύουν του εθνικού συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων. Κατά το μέτρο που οι επίδικες εν προκειμένω συμβάσεις παρέχουν τη δυνατότητα, όπως φαίνεται, στους προσφεύγοντες να καλύπτονται από το βελγικό σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων, αυτό φαίνεται ότι ανταποκρίνεται, ουσιαστικά, σε ό,τι απαιτούν οι προσφεύγοντες. Εις απάντηση ερωτήσεως του Δικαστηρίου, η Επιτροπή ανέφερε ότι καταβάλλει, ως εισφορές κοινωνικών ασφαλίσεων, ποσό ανερχόμενο σε 35 % των αποδοχών των καθηγητών. Οι προσφεύγοντες δεν ανέφεραν κανένα άλλο στοιχείο βάσει του οποίου να θεωρούν ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη τα συμφέροντά τους. Επομένως, ο τελευταίος ισχυρισμός που προβάλλουν οι προσφεύγοντες πρέπει επίσης να απορριφθεί.

33. Προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη. Κατ' εφαρμογή του άρθρου 70 του κανονισμού διαδικασίας, κάθε διάδικος πρέπει να φέρει τα έξοδά του.